

ДЕ Е БЪЛГАРИСТИКАТА?

Снимка: Мартин Стефанов
Худ. оформление: Мартин Стефанов

НОВО СЪПОСТАВИТЕЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА УНГАРСКАТА И БЪЛГАРСКАТА ФРАЗЕОЛОГИЯ РЕЦЕНЗИЯ¹

Надежда Сталянова
Софийски университет „Св. Климент Охридски“, България
E-mail: nadezhda_stalyanova@slav.uni-sofia.bg

A NEW COMPARATIVE STUDY OF HUNGARIAN AND BULGARIAN PHRASEOLOGY

Nadezhda Stalyanova
Sofia University “St. Kliment Ohridsky”, Bulgaria

Монографията на българиста Мария Дудаш „Съпоставителни изследвания върху унгарската и българската езикова картина на света. Комплексен фразеологичен анализ“ представлява първото по рода си съпоставително унгарско-българско изследване на фразеологичния фонд в двата езика. В езиковедската литература съществуват множество научни разработки, съпоставящи родствени езици (като най-често българският се разглежда в контекста на славянските езици или, ако се противопоставя, е на английския език). Трудът на М. Дудаш е новаторски, тъй като съпоставя формалния състав и семантиката на фразеологизмите в два езика, които нямат генеалогична връзка. Неслучайно работата е публикувана като част от най-престижната поредица на университета „Йотвьош Лоранд“ (ЕЛТЕ) в Будапеща, а именно – OPERA SLAVICA BUDAPESTINENSIA LINGUÆ SLAVICÆ.

Изследването формално е разделено на две части. Първата представлява преглед на литературата по въпроса. Тази част от текста показва М. Дудаш като опитен учен, синтезиращ най-добрите идеи от актуалната езиковедска продукция. Тук тя не само прави обзор, но и поставя теоретичната рамка на обработката на емпиричния материал във втората част.

М. Дудаш възприема и изследва фразеологизмите като елементи от езиковата картина на света, и то такива значещи елементи, в които прозират дълбоко залегнали части от фолклорното мислене, народопсихологията и възприемането на околния свят.

---

¹ Dudás, M. Magyar-bolgár kontrasztív nyelvi világgép. Összevető frazeológiai elemzések. Budapest: ELTE BTK Szlav Filológiai Tansz, 2022.

Изследването им позволява реконструирането на на-старите представи, залегнали в изграждането на картината на света, намиращо отражение и в езика.

Именно за да „нареди пъзела“ на тази езикова картина на света в унгарския и българския, да съпостави тези картини и да открие общото, както и да разграничи специфичното, изследователката разделя емпиричния си анализ на четири части. В първата част се търси наличието и степента на семантичната еквивалентност между фразеологични единици в двата езика. Тук подробно се разглеждат фразеологизми с компонент наименование на цвят (черен, бял, черен и бял, червен, син, жълт и сив). Втората група фразеологизми, обект на научен интерес, са обединени семантично като назоваващи чувства (радост, тъга, гняв, страх и др.)

За изследване на лексикално-граматично значение на фразеологичните единици М. Дудаш и избира тези, които са антропоцентрични, защото човекът и призмата, през която възприема себе си и другите хора, са в основата на езиковата картина на света. В третата част, описваща човека, фразеологизмите са условно разделени на такива, които се отнасят до мъжете, и такива, които описват жените. Изключително любопитни не само за тесните специалисти са единиците, характеризиращи външния вид и характера на мъжете, описани са и социалните роли на мъжа (напр. мъжът като баща). Жената във фразеологията е представена с повече фразеологизми, които се отнасят както към външността ѝ (фигура – дебела, слаба), така и към характера (говори много, клюкарства, лъже, глупава е, харчи много, непостоянна е). Интересен извод тук е, че за негативните черти от характера на жената се наблюдава известна степен на еквивалентност между двата изследвани езика, докато за положителните такава не се наблюдава.

Последната изследвана група фразеологизми съдържа като компонент наименование на етноним – циганин, евреин, унгарец, българин. Чрез тях авторката успешно анализира националните стереотипи, възприемането на чуждия и своя, авторепрезентацията и автоперцепцията, отразени в езика и изграждащи езиковата картина на света.

В заключение бихме могли да кажем, че представяното изследване е новаторско по своя характер, научно прецизно и задълбочено, като едновременно с това е написано изключително четивно. И неспециалистите, проявяващи интерес към езика, националните стереотипи и проблемите на превода биха намерили по нещо интригуващо за себе си в книгата.